

19.11.2020

Helsinki 19.11.2020
Asianro
Viite Luonnos kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteiksi (OPH-4317.2020)
Lausuntopalvelu.fi
Asia Lausunto Opetushallitukselle luonnoksesta kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Yleistä

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus pitää tärkeänä, että kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmassa on huomioitu erityisesti Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 - asiakirja ja uusien tutkimusperusta. Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan kaksivuotisessa esiopetuksessa lasten tulee saada sellaiset laaja-alaiset osaamisen taidot, jotka vahvistavat hänen hyvinvointiaan ja oppimisen edellytyksiään esiopetuskokeilun aikana ja tulevaisuudessa. Kirkkohallitus korostaa, että erityisesti siirtymävaiheiden osalta tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä huoltajien ja yhteistyötoimijoiden kanssa edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yksityiskohtaiset kommentit

1. Luku 1: Kokeilun opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen kokeiluopetussuunnitelma

1.3 Kokeiluopetussuunnitelmaa koskevat paikalliset päätökset

Kirkkohallitus pitää tärkeänä moninäkökulmaisen arviointitiedon ja avoimuuden vahvistamista kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun toteuttamisessa ja kehittämisessä. Kokeiluopetussuunnitelman laatimisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä tulisi hyödyntää henkilöstön, lasten ja huoltajien lisäksi yhteistyöhön osallistuvien toimijoiden palaute- ja arviointitietoa (s. 6-7). On tärkeää, että paikalliseen esiopetuksen kokeiluopetussuunnitelmaan kirjataan yhteistyön käytännön toteuttamisen tavat.

2. Luku 2: Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa

2.2 Muut kaksivuotisen esiopetuksen järjestämistä ohjaavat veloitteet

Kirkkohallitus korostaa, että lasten kielellisten, kulttuuristen, katsomuksellisten ja uskonnollisten taustojen myönteisen huomioon ottamisen (s. 9) lisäksi esiopetuksen kaksivuotisessa kokeilussa on tärkeää edistää niiden näkyväksi tekemistä myös oppimateriaaleissa, välineissä ja oppimisympäristöissä.

2.6 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Korona-pandemian myötä teknologian ja siihen liittyvän osaamisen merkitys on korostunut koko yhteiskunnassa. Tieto- ja viestintäteknologia mahdollistaa kansainvälisyyskasvatusta ja avaa lapsille

19.11.2020

myös kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaista maailmaa. Teknologian avulla voidaan olla yhteydessä ja vuorovaikutuksessa myös muihin lapsiin, lapsiryhmiin ja toimijoihin. Erilaisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten kohdalla vertaisryhmän tai sen edustajien kohtaaminen voi tukea heidän identiteettinsä kehittymistä. Kirkkohallitus ehdottaa, että *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen* -kappaletta (s. 13–14) laajennettaisiin nykyisestä koskemaan sekä kansallista että kansainvälistä tieto- ja viestintäteknologista yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

3. Luku 3: Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Uskontoon liittyvät asenteet näkyvät varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa ja lasten välisessä vuorovaikutuksessa. Siksi kirkkohallitus esittää, että *Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo* -kappaleeseen lisätään käsite `uskonto` Suomen perustuslain mukaisesti (628/1998 2 §), mihin viitataan myös kokeiluopetussuunnitelman luonnoksessa (s. 9).

*"Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulee pohtia, miten esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, **uskontoon**, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa."*

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus -kappaleeseen liittyen Kirkkohallitus tähdentää, että suomalaisen kulttuuriperinnön ja kansalliskielten sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurisen, kielellisen ja katsomuksellisen monimuotoisuuden arvostamisen ja hyödyntämisen lisäksi näitä asioita tulisi myös todentaa ja konkretisoida esiopetuksessa. Kirkkohallitus ehdottaa, että Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus -otsikkoa laajennettaisiin nykyistä sisältöä kuvaavammaksi **Kulttuuri-, katsomus- ja kielitietoisuus** -otsikoksi. Kirkkohallitus ehdottaa lisäksi, että kokeiluopetussuunnitelman luonnosta täydennetään myös suomalaisen kulttuuri- ja katsomusperinnön tuntemisella (s. 19):

*"Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa **suomalaisesta kulttuuri- ja katsomusperinnöstä**, toisista kulttuureista ja erilaisista katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan."*

3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Kokeiluperusteiden erityisenä tavoitteena on, että yhteistyö esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa muodostaa johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon (s. 4 ja 21). Kirkkohallitus korostaa, että lapsen kaikkia aiempia elämänvaiheita ja kasvuympäristöjä pidetään merkityksellisinä ja tärkeinä. Kirkkohallitus ehdottaa, että esiopetuksen kaksivuotisessa kokeilussa siirtymävaiheiden yhteistyöhön sisällytetään (s. 23) myös lapsen aiemmat kasvuympäristöt, kuten avoin varhaiskasvatus ja kerhotoiminta, esimerkiksi seurakunnan päiväkerho. Seurakuntien varhaiskasvatuksen 0-6 -vuotiaille kohdennettuun kiinteään ryhmätoimintaan osallistui v. 2019 57 000 lasta. Osallistumiskertoja oli yli 700 000. Laaja-alainen yhteistyö mahdollistaa lapsen hyvinvointia edistävän tiedon kerryttämisen erilaisista kasvuympäristöistä, lapsen kehittymisestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Laaja-alainen yhteistyö vahvistaa myös varhaiskasvatushenkilöstön verkosto-osaamisen kehittymistä.

19.11.2020

4. Luku 4: Opetuksen tavoitteet ja pedagoginen toteuttaminen kaksivuotisessa esiopetuksessa

4.3 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Kirkkohallitus suosittelee, että esiopetuksen kaksivuotisessa kokeilussa hyödynnettäisiin laaja-alaista, avointa ja moninäkökulmaista arviointi- ja palautetietoa kokeilukulttuurin kehittämiseksi. Kirkkohallitus ehdottaa, että mahdollisuutta osallistua arviointiin tarjottaisiin esiopetuksen henkilöstön, lasten ja huoltajien (s. 27) lisäksi mahdollisille yhteistyö- ja verkostotoimijoille.

4.4 Oppimisen alueet kaksivuotisessa esiopetuksessa

Kielten rikas maailma

Kirkkohallitus kiinnittää huomiota erityisesti lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyviin ilmauksiin (s. 31-32) ja kysyy, millaista kielellisten taitojen ja valmiuksien tasoa kokeiluopetussuunnitelmassa tarkoitetaan. Nämä ilmaukset voidaan tulkita niin, että niissä kielellisten valmiuksien lisäksi tavoitellaan lapsen omaa luku- ja kirjoitustaitoa, esimerkiksi seuraavassa kohdassa: *"Heitä kannustetaan ilmaisemaan itseään ja tuomaan ajatteluaan näkyväksi omia tekstejä tuottamalla esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen."*

Minä ja meidän yhteisömme

Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että kaksivuotisen esiopetuskokeilun aikana myös sukupolvien väliset kohtaamiset ovat mahdollisia. Isovanhempien ja muiden ikäihmisten kautta lapsille muodostuu henkilökohtaisempi suhde lähimenneisyyteen ja sen tapahtumiin. Kirkkohallitus esittää, että tämä näkökulma tulisi vahvemmin esille kokeiluopetussuunnitelmassa (s. 33).

Kirkkohallitus kiinnittää huomiota siihen, että katsomuskasvatuksen toteuttaminen painottuu kokeiluopetussuunnitelmassa vahvasti keskusteluun (s. 34). Sen lisäksi on hyödynnettävä monipuolista pedagogiikkaa ja lapselle luontaisia oppimisen tapoja. Lapsi käsittelee pohdintojen ja keskustelun lisäksi suuria elämänkysymyksiä myös leikkien, liikkuen ja taiteellisesti ilmaisten. Pedagogisesti monipuolinen katsomuskasvatus mahdollistaa, vahvistaa ja rikastaa lapsen hyväksytyksi tuleminen kokemusta ja synnyttää uteliaista mielenkiintoa katsomuksia ja uskontoja kohtaan.

Kirkkohallitus esittää, että kokeiluopetussuunnitelman perusteisiin lisätään maininta pedagogisen luovuuden, myönteisyyden kokemusten, rakentavan vuoropuhelun sekä yhteistyötahojen osaamisen ja oppimisympäristöjen hyödyntämisestä katsomuskasvatuksessa.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Kirkkohallitus arvostaa esiopetuksen ympäristökasvatuksessa kohtuullisuuden ja luonnon monimuotoisuuden arvostamisen piirteitä. Luontoa ei tule kuitenkaan nähdä vain tutkimisen kohteena. Kirkkohallitus toivoo, että ympäristökasvatusta täydennettäisiin vahvemmin luontosuhteen, ympäristötunteiden, myönteisen luontokokemusten ja henkisen hyvinvoinnin edistämisen näkökulmilla.

Kirkkohallitus ehdottaa, että *Teknologia- ja ympäristökasvatus* -kappaleessa keksimisessä, askartelussa ja rakentamisessa hyödynnettäisiin myös kierrätettäviä ja uudelleen käytettäviä materiaaleja.

19.11.2020

Muut kommentit

- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus pitää tärkeänä, että kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmassa on huomioitu erityisesti Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 – asiakirja ja uusin tutkimusperusta.
- Kirkkohallitus pohtii, missä määrin esiopetuksen kokeiluopetussuunnitelma ottaa huomioon esiopetuksessa olevien 5-6 -vuotiaiden kehitykselliset erot. Millä tavalla esiopetuksessa olevan 5-vuotiaan päivä eroaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisessa varhaiskasvatuksessa olevan lapsen päivästä?

Lausunnon keskeinen sisältö

Kirkkohallitus esittää, että kokeiluopetussuunnitelman perusteisiin lisätään maininta pedagogisen luovuuden, myönteisyyden kokemusten, rakentavan vuoropuhelun sekä yhteistyötahojen osaamisen ja oppimisympäristöjen hyödyntämisestä katsomuskasvatuksessa (s. 34). Oppimateriaalien, -välineiden ja oppimisympäristöjen kautta voidaan vahvistaa lapsen myönteistä kokemusta ja mielenkiintoa uskontoja ja katsomuksia kohtaan. Tämä edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä riittävää kulttuuri-, katsomus- ja kielitietoisuutta (s. 19, 34).

Kirkkohallitus ehdottaa, että esiopetuksen kaksivuotisessa kokeilussa siirtymävaiheiden yhteistyöhön sisällytetään (s. 23) myös lapsen aiemmat kasvuympäristöt, kuten avoin varhaiskasvatus ja kerhotoiminta (esimerkiksi seurakunnan päiväkerho).

Kirkkohallitus suosittelee, että esiopetuksen kaksivuotisessa kokeilussa hyödynnettäisiin laaja-alaista, avointa ja moninäkökulmaista arviointi- ja palautetietoa kokeilukulttuurin kehittämiseksi. Kirkkohallitus ehdottaa, että mahdollisuutta osallistua arviointiin tarjotaan esiopetuksen henkilöstön, lasten ja huoltajien (s. 6-7, 27) lisäksi mahdollisille yhteistyö- ja verkostotoimijoille.

Kirkkohallitus korostaa, että kaksivuotisessa esiopetuskokeilussa tulee hyödyntää teknologian mahdollisuuksia toteuttaa kansainvälisyyskasvatusta (s. 34, 36), edistää eri sukupolvia yhdistävää toimintakulttuuria (s. 33) sekä vahvistaa myönteistä luontosuhdetta henkisen hyvinvoinnin näkökulmasta (s. 34-36).

Petri Määttä
vt. kirkkoneuvos